

KNJIŽNIČARSKE NOVICE

4(1994)12

14. december 1994

*Srečno in uspešno
1995!*

*Spet je leto naokoli in pred
nami so božični in novoletni
prazniki. Vsem našim sode-
lavcem, naročnikom in bralcem
želimo vesele božične praznike,
ter srečno in uspešno novo
leto. Upamo, da bo naše so-
delovanje v letu 1995 še bolj
uspešno kot letos.*

*delavci enote za razvoj
knjižničarstva*

NABAVA GRADIVA

NAČELA ZA SODELOVANJE PRI NABAVI KNJIŽNIČNIH DOKUMENTOV

Knjižničarji, ki skrbimo za nabavo dokumentov, se v zadnjem času srečujemo z vrsto sprememb. Marsikdo se še spominja let (1981-1986), ko smo bili priča administrativnemu urejanju nabave, petih koordinacijskih krogov, strogo odmerjenih naslovov knjig in periodičnih publikacij in le treh takrat največjih slovenskih uvoznikov. Z novo zakonodajo se je število uvoznikov, zlasti privatnih, na slovenskih tleh povečalo, knjižnice smo dobile tudi možnost, da same naročamo neposredno pri tujih dobaviteljih. To možnost v vedno večji meri izkoriščamo, saj nam tudi omrežje Internet omogoča, da po elektronski pošti pregledujemo in naročamo novosti tujih založb. Lahko bi rekli, da je na področju nabave dokumentov pri nas zavladovalo načelo "vsak naj se znajde po svoje", naroča pri domačem ali tujem dobavitelju in se uči na lastnih izkušnjah, ki jih

večinoma hrani zase.

S podobnimi težavami so se pred nami srečevali drugod po svetu, saj sta že v l. 1986 v okviru IFLA nastali združenji za nabavo knjig National Acquisitions Group (NAG) ter periodičnih publikacij United Kingdom Serials Group (UKSG), ki sta kasneje postali samostojni organizaciji. Že na samem začetku se jima je pridružila tudi Centralna tehniška knjižnica. Člani se sestajajo na letnih konferencah, izobražujejo na različnih seminarjih ter prejemajo publikacije, ki jih seznanjajo z dogajanjem na tem področju. Cilj NAG in UKSG je povezovati vse - knjižnice, dobavitelje, založnike - ki se ukvarjajo z nabavo dokumentov, izmenjati izkušnje, iskati najboljše rešitve, ki bodo v korist vsem sodelujočim stranem.

Po britanskem zgledu je pri nas nastala Skupina za nabavo, ki je zaživela v letošnjem letu in se povezala z NAG. Zanimanje za sodelovanje v njej narašča. Tako smo na letošnjem blejskem posvetovanju bibliotekarjev lahko prisostvovali predavanju gosta iz Velike Britanije, predsednika NAG, g. Edwardsa ter njegovi predstavitvi sistema za nabavo dokumentov.

Skupina NAG je l. 1993 v sodelovanju z nekaterimi drugimi združenji (knjižničarjev, posrednikov, založnikov) pripravila poseben pravilnik, ki vse sodelujoče zavezuje, da upoštevajo njegova določila in se po njih ravna.

Pravilnik z originalnim naslovom *The Code of Conduct for the Acquisition and Supply of Library Materials* in podnaslovom *Good Practice for Librarians and Suppliers* obsega 15 določil, ki poudarjajo kulturne in etične vrednote pri poslovnih odnosih

med knjižničarji, založniki in posredniki na področju nabave knjižnega in neknjižnega gradiva. Zbrana so v brošuri, ki obsega vsega deset strani, skupaj s podrobnejšo razlago določil po tematskih skupinah. Posebej natančna je obravnava prvih dveh, ki govorita o naravi odnosov med udeleženci in devetega, ki zadeva formalne poslovne dogovore, ponudbe, predračune, pogodbe.

Naj povzamem nekatera pravila, za katere menim, da bi bila zanimiva tudi za naše razmere:

- sodelovanje med udeleženci mora temeljiti na dobrih poslovnih odnosih, poštenosti, nepristranskosti, spoštovanju pravil in upoštevanju dolgoročnih ciljev, ki jih določijo skupaj,
- partnerstvo mora biti enako ugodno za vse sodelujoče, ena stran ne sme kovati dobička na račun druge,
- potrebno je skleniti sporazum, oz. pogodbo, ki točno določa sodelovanje in prenehanje sodelovanja,
- preden ena stran prekine poslovni dogovor, mora opozoriti partnerja, najprej ustno in nato pisno in navesti vzroke,
- sodelujoče strani morajo upoštevati zakonodajo, ki je (v Veliki Britaniji) veljavna na lokalni, nacionalni in državni ravni ter ustrezne zakone in navodila Evropske skupnosti, vsi podatki o javnih (neprivatnih) organizacijah, ki sodelujejo, morajo biti dostopni javnosti, razen poslovnih tajnosti,
- konkurenca mora biti poštena, sodelujoči ne smejo dajati ali zahtevati informacij, ki bi zavajale pri sklepanju pogodb, tako knjižnica ne sme enemu dobavitelju izdati pogojev, ki jih ponuja drugi dobavitelj, raz-

širjanje različnih govoric, namigovalj, podtikanj je kršitev pravilnika,

- eno najvažnejših moralnih načel je nepodkupljivost, nezdržljivost osebnih in službenih interesov,
- dogovore lahko sklepa oseba, ki je izkušena, imeti mora pooblastila in ustrezno znanje,
- sprejemljiva so manjša poslovna darila, sponzorstvo mora prinašati obojestransko korist, ne pa predstavljati skritega popusta,
- za izvajanje etičnih določil in nadzor izvajanja so odgovorni managerji.

Pravilnik je nedvomno rezultat dolgotrajnih prizadevanj za standardizacijo in stabilizacijo obnašanj in postopkov pri nabavi dokumentov v Veliki Britaniji. Čeprav je tam situacija precej drugačna kot pri nas, nam lahko služijo kot vodilo pri uvajanju večje urejenosti in "fair playa" pri nabavi dokumentov, saj je najpogostejše uporabljena beseda v tekstu prav poštenost in njeni sinonimi. Izkušnje namreč kažejo, da je bil ravno neenakopraven odnos med knjižnico in domačim uvoznikom vzrok, da smo se povezali z različnimi tujimi dobavitelji ter da preizkušamo kvaliteto njihovih uslug, čeprav dostikrat naletimo na zamero in negodovanje v domačih logih.

Pečko-Mlekuš Helena
vodja knjižnega oddelka CTK

SPLOŠNOIZOBRAŽEVALNE KNJIŽNICE

MATIČNA DEJAVNOST V MARIBORSKI KNJIŽNICI

Mariborska knjižnica je pogojno matična splošna knjižnica, ki ima 17 enot, Potujočo knjižnico s 46 postajališči in Vzajemno knjižnico (knjižnice po podjetjih). V knjižnici je zaposlenih 76 delavcev. Naša dejavnost sega na področje treh občin (Maribor, Pesnica, Ruše), z bibliobusnimi postajališči pa segamo še v občini Slovenska Bistrica in Lenart.

Matična dejavnost spada v Mariborski knjižnici pod okrilje Službe za razvoj in matično dejavnost. Nalog na tem področju pa ne opravljajo samo delavci te službe, ampak je delo timsko in se prepleta s Službo za mlade bralce, Službo za odrasle bralce, timom za organiziranje dejavnosti in prireditve in Službo za nabavo in obdelavo gradiva.

Naloge na področju matične dejavnosti si v naši knjižnici delimo z Univerzitetno knjižnico v Mariboru, ki skrbi za visokošolske in specialne knjižnice, v Mariborski knjižnici pa skrbimo za:

- neprofesionalne splošne knjižnice
- knjižnice v osnovnih in srednjih šolah in
- knjižnice v vzgojnovarstvenih zavodih.

Neprofesionalne splošne knjižnice

Med temi knjižnicami strokovno skrbimo predvsem za razvoj osmih društvenih knjižnic v kulturno

umetniških društev ali krajevnih skupnostih na območju, ki ga še ne pokrivamo z mrežo lastnih enot. Naloge na tem področju so naslednje:

- vodenje razvida knjižnic,
- oblikovanje kolekcij za društvene knjižnice,
- organiziranje raznih oblik predstavitev knjižničnega gradiva (npr. prenosi razstav ...),
- individualni stiki s knjižničarji in strokovno svetovanje,
- obiski knjižnic,
- vodenje statistike dela teh knjižnic,
- organiziranje strokovnega izpopolnjevanja,
- pošiljanje raznih obvestil,
- sodelovanje z Zvezami kulturnih organizacij oz. vodstvi ustanov, v katerih so neprofesionalne knjižnice.

Temeljna naloga Mariborske knjižnice je postopna profesionalizacija društvenih knjižnic, zato kot matična knjižnica:

- dolgoročno načrtujemo vključevanje novih enot v mrežo (glede na potrebe prebivalstva na določenem področju, glede na standarde ...),
- pristojnim oblastem dajemo konkretne predloge za ustanovitve profesionalnih knjižnic oz. uvedbo bibliobusne službe, kjer stalna knjižnica ne bi bila racionalna.

Nazadnje smo leta 1993 profesionalizirali knjižnico v Pesnici pri Mariboru. Zaradi pomanjkanja strokovnega kadra ne vodimo razvida knjižnic v bolnišnicah, zaporih, raznih domovih.

Šolske knjižnice

Na območju, ki ga pokriva Mariborska knjižnica je 51 osnovnih šol skupaj s podružnicami in

23 srednjih šol. Naloge na tem področju:

- vodenje razvida šolskih knjižnic,
- sodelovanje v aktivih osnovnošolskih in srednješolskih knjižnic in dajanje pobud za njihove sklince,
- individualni stiki s knjižničarji in strokovno svetovanje,
- obiski knjižnic,
- organiziranje strokovnega izpopolnjevanja,
- zbiranje podatkov o stanju posameznih knjižnic, obdelava in analiza podatkov glede na standarde,
- pošiljanje obvestil,
- organiziranje obiskov knjižnic,
- sodelovanje z območno enoto Zavoda za šolstvo, republiškim Zavodom za šolstvo, republiško matično službo ...

Vzgojnovarstveni zavodi - vrtci

Leta 1992 smo prvič pričeli z raziskavo stanja strokovnih knjižnic v vrtcih na področju mariborske občine. Naredili smo posnetek stanja, obiskali vse knjižnice in imeli razgovore z ravnateljicami in vzgojiteljicami, ki skrbijo za to gradivo. Sestavili smo Navodila za opravljanje knjižničarske dejavnosti v knjižnicah vzgojnovarstvenih zavodov in organizirali praktični seminar. Pri tem smo sodelovali tudi z območno enoto Zavoda za šolstvo.

Po izvedbi tega zahtevnega projekta smo ohranili individualne stike s knjižničarji, ki jim še naprej nudimo strokovno pomoč.

To so naloge, ki jih trenutno opravljamo na področju matične dejavnosti v Mariborski knjižnici. Po našem mnenju bi morali določene naloge opravljati še intenzivneje in predvsem pogosteje, kar pa nam trenutno še ne uspeva, ker predvsem nimamo

dovolj strokovnih delavcev za to dejavnost in namenskih finančnih sredstev, kar sta predpogoja za uspešno opravljanje te dejavnosti.

Barbara Kovar

STROKOVNA SREČANJA MLADINSKIH KNJIŽNIČARJEV V PIONIRSKI KNJIŽNICI, enoti Knjižnice Otona Župančiča, Ljubljana

Prvo strokovno srečanje v tem šolskem letu je bilo 9. novembra, udeležilo se ga je 50 mladinskih knjižničark. Razdelili smo jim kratek vprašalnik in jih prosili, da nam pisno odgovorijo na tri vprašanja, s katerimi smo želeli zvedeti za njihova mnenja o naših strokovnih srečanjih ter želje in predloge za nadalnje delo.

Vprašalnik z odgovori je oddalo 33 knjižničark (17 knjižničark iz SIK, 15 šolskih knjižničark in ena knjižničarka iz vrtca). 17 knjižničark, ki so nam odgovorile, so iz naslednjih SIK: Celje, Črnomelj, Domžale, Izola (dve), Metlika, Murska Sobota, Novo mesto (dve), Postojna, Radovljica, Sežana, Šentjur, Šmarje pri Jelšah (dve, ena iz enote Rogaška Slatina), Tržič in Vrhnika. 15 šolskih knjižničark je z naslednjih OŠ: Ledina, Poljane, Prežihov Voranc, Trnovo, Livada in Maksa Pečarja iz Ljubljane, Cerknica, Domžale, Ig, Frana Albrehta-Kamnik, Tabor-Logatec, Bršljin-Novovo mesto, Preserje pri Radomljah, Ivan Cankar-Vrnika, Petra Šprajca-Žalec. 1 knjižničarka je iz vrtca H.CH. Andersena v Ljubljani. Pri

analizi nismo opazili večjih razlik med odgovori knjižničark iz SIK in šolskih knjižničark, zato jih obravnavamo skupaj.

1. Katere probleme, teme in vsebine želite oz. predlagate, da bi jih obravnavali na naših srečanjih?

Na to vprašanje je odgovorilo vseh 35 knjižničark, ki so oddale vprašalnike z odgovori. Analiza odgovorov je pokazala naslednje:

35 (odgovorov) - psihološke značilnosti otrok, kako približati knjigo otrokom, knjižna vzgoja (tudi konkretni primeri), pravljičarstvo, komunikacija v knjižnici. Med temi 35 odgovori so najbolj številni:

- knjižna vzgoja otrok od 9 do 15 let - 6 odgovorov
- predstavitev igrálnih ur s knjigo, delavnice za ure pravljič - 5 odgovorov
- pravljičarstvo - 5 odgovorov
- odnos med otroki, starši in knjižničarji v knjižnici - 5 odgovorov
- predstavitev novih mladinskih knjig (kratke vsebine, kritično vrednotenje, pomoč pri nabavi, v ta namen naj bi vabili tudi avtorje mladinskih del, založnike, strokovnjake s področja mladinske književnosti) - 20 odgovorov
- aktualne teme, pogovori o določenih temah (s strokovnjaki z različnih področij) - 8 odgovorov
- izmenjava izkušenj, predstavitev svojega dela - 6 odgovorov
- različni predlogi (odgovorov nismo lektorirali ali kako drugače popravljali):
 - povezovanje knjižnic z okoljem - kaj smo naredili, ne pa, kaj bi
 - težave, zablude, stresi mladih v današnjem tempu življenja (literarna predavanja na to temo - droge, pomoč mladim)

- alkoholizem in mamila med mladimi
- kako s knjigo do obrobni v kakršnemkoli smislu
- razvijanje tolerantnosti s pomočjo mladinske literature
- o raziskovalnem delu mladih (kako jih navdušiti, jim pomagati, nuditi literaturo na določeno temo, če npr. vemo, da učitelj na določenem področju ne spodbuja tega)
- privatna knjižnica in financiranje
- mednarodni knjižni kviz (2)
- obdelava periodike in člankov
- povezave in izmenjave izkušenj knjižničarjev iz SIK in šolskih knjižničarjev
- koliko in katere (ali sploh) učbeniki v SIK za OŠ in srednje šole. O priročnikih in tovrstni literaturi
- koliko naj učenec ob koncu OŠ obvlada iskanje po knjižnici in v katerem razredu naj jih s temi stvarmi seznanimo pri knjižni vzgoji
- problem šolskega branja po seznamu in do datuma obravnave v šoli (zadrževanje knjig, pomanjkanje gradiva za vse otroke)
- kako in s kakšnim načinom dela si izboriti enakopraven položaj v šoli med učenci in učitelji

2. Ni nujno, da vsa strokovna srečanja organizira in vsebinsko pripravlja naša Pionirska knjižnica. Imate kakšen predlog?

Na to vprašanje je odgovorilo 23 knjižničark:

- zaradi strokovnosti, tradicije in izkušenj naj strokovna srečanja še naprej organizira Pionirska knjižnica; pomembno je, da so srečanja v Ljubljani - 8 odgovorov

- organizacija oz. lokacija naj ostane ista, vsebinsko pa srečanje lahko pripravijo drugi - 2 odgovora
- predstavitev dela drugih knjižnic, lahko tudi v lastni knjižnici, obiski in spoznavanje SIK in šolskih knjižnic po Sloveniji (od tega dva zelo konkretna predloga oz. ponudbi: SIK Kočevje in ŠK Poljane) - 8 odgovorov
- na obisku pri mladinskem ustvarjalcu, kulturnem ustvarjalcu, pravljicarju - 3 odgovori

3. Bi nam radi še kaj napisali?

Na to vprašanje je odgovorilo 26 knjižničark:

- strokovna srečanja so v spodbudo in pomoč - 18 odgovorov
- v vabilu na srečanje nakazati vprašanja, določiti minimalni izbor ustrezne strokovne in leposlovne literature za pogovor, razgibati udeležence
- na srečanju je potrebno napraviti odmor
- srečanje naj bi se začelo ob 9.30 ali celo ob 10. uri - 4 odgovori

Imamo torej odgovore komaj dveh tretjin knjižničark, ki so bile prisotne na srečanju. Zanimivo bi bilo vedeti, zakaj nam preostala tretjina ni želela odgovoriti. Zanimali bi nas tudi odgovori knjižničark, ki občasno prihajajo na naša srečanja, pa so bile tokrat odsotne, zato enak vprašalnik po pošti pošiljamo vsem občinskim SIK v Sloveniji in sicer skupaj s tem poročilom. Njihovi morebitni odgovori nam bodo dobrodošli.

Kaj lahko sklenemo iz dobljenih odgovorov?

Mladinske knjižničarke, ki so bile 9. novembra 1994 prisotne na

našem strokovnem srečanju, so mnenja, naj nadaljujemo z njimi. Izrazile so nekatere pripombe in predloge, kako naj jih izboljšamo. Kar se vsebine tiče, pa si najbolj želijo teme s področja knjižne vzgoje v najširšem pomenu in še posebej pravljicarstvo. Glede na to smo se odločili, da bomo v tem šolskem letu vsebine naših strokovnih srečanj predvidoma naslednje:

11. januar: *Nove knjige za otroke in mladino, ki so izšle v letu 1994* (Predstavitve ob razstavi v PK)

15. februar ali 8. marec: *Dobra knjiga in kič* (kritično vrednotenje knjig za otroke, predavanje prof. Darke Tancer Kajnih)

15. februar ali 8. marec: *Začetek slovenske akcije mednarodnega knjižnega kviza* (ekologija). O začetku kviza bomo vse občinske SIK še enkrat posebej obveščali!

12. april: *2. april - mednarodni dan knjig za otroke in 50 let založbe Mladinska knjiga*

10. maj: *Predstavitve dela pionirskih oddelkov SIK in šolskih knjižnic*

Strokovna srečanja se začnejo ob 9.30 uri.

V šolskem letu 1995/96 pa bi morda (skoraj) vsa strokovna srečanja namenili pravljicam, pravljicarstvu, različnim možnostim in medijem za posredovanje pravljič ipd. Povabili bi različne strokovnjake, obenem pa bi želeli zvedeti čimveč o tem, kaj se dogaja na pravljičnih urah v slovenskih knjižnicah (predstavitve vašega dela, izkušnje in dosežki). Tako bi se obenem dobro pripravili za udeležbo na 25. mednarodnem kongresu IBBY, ki bo avgusta 1996 na Nizozemskem, osrednja tema pa bo posredovanje pravljič.

Prosimo, sporočite nam svoje pripombe in želje!

Tilka Jamnik

ŠOLSKE KNJIŽNICE

KAKO PRIBLIŽATI KNJIŽNICO MAJHNEMU OTROKU

Sem knjižničarka na Osnovni šoli Dolenjske Toplice. V okviru zavoda Osnovna šola Dolenjske Toplice imamo tudi pet predšolskih oddelkov (dva oddelka male šole in tri oddelke vrtca).

Kako sem prišla do ideje - knjiga v predbralnem obdobju? Leta 1984 je bilo še v takratnem Titovem Velenju strokovno posvetovanje slovenskih knjižničarjev, na katerem je delo potekalo tudi po sekcijah. Sodelovala sem v sekciji za šolske knjižničarje. Tu nam je knjižničarka iz Domžal predstavila pedagoško delo knjižničarja v predšolskih oddelkih. Poleg nabave in obdelave gradiva (tako knjižnega kot neknjižnega) je najpomembnejše delo knjižničarjevo pedagoško delo v oddelku.

22. novembra 1994 smo pripravili v našem zavodu strokovno srečanje tistih šolskih knjižničarjev, ki opravljajo svoje delo tudi v predšolskih oddelkih in vzgojiteljic, ki nadaljujejo delo s knjigo v svojih igralnicah.

Kako poteka sodelovanje knjižničarja z vzgojiteljicami pri nas?

V oddelke male šole se vključujem že 10 let z obdelavo, nabavo in bibliopedagoškim delom. Otroci prihajajo enkrat tedensko v knjižnico skupaj s svojimi vzgojiteljicami. Z njihovo in mojo pomočjo si izberejo primerne knjige, ob ilustracijah se v knjižnici pogovarjamo o knjigah, ki jih vračajo, risbice, ki jih narišejo po poslušanju zgodbic pa razstavim, da si jih lahko ogledajo vsi delavci šole in starši, ki prihajajo na govorilne ure. Otroci te knjige odnašajo domov. Doma jim berejo starši in se o knjigah z njimi pogovarjajo.

V oddelke vrtca pa se vključujem letos drugo leto. Tam poteka bibliopedagoško delo nekoliko drugače. Otroci prihajajo v knjižnico s svojimi vzgojiteljicami enkrat mesečno. Obe jim pomagava pri izboru knjig, nato otroci knjige odnesejo v svoje igralnice. Tam jim te knjige prebirajo vzgojiteljice, na dom pa izposojajo le tistim otrokom, katerih starši to želijo.

V tem šolskem letu smo se bolj povezali tudi z občinsko matično knjižnico, Knjižnico Mirana Jarca v Novem mestu, z njenim oddelkom za mladino, kamor bomo vsako skupino peljali dvakrat v šolskem letu. Tam jim gospa Slavka Kristan pripravi čudovite ure s knjigami v ambientu in vzdušju osrednje dolenjske knjižnice. Otroci in vzgojiteljice so nad takimi srečanji zelo navdušeni in nenehno sprašujejo, kdaj bodo spet odšli v veliko knjižnico.

Sodelovanje s starši

Take oblike dela zahtevajo seveda od knjižničarja tudi ogromno dela s starši. Knjižničar mora biti tudi član vzgojiteljskega zbora v

zavodu. O konkretnem delu knjižničarja v predšolskih oddelkih se dogovorimo že na avgustovski uvodni konferenci skupaj z vzgojiteljicami, ravnateljico, šolsko svetovalno delavko in pedagoško vodjo vrtcev. Potem sodelujem še na prvem roditeljskem sestanku staršev varovancev, na katerem jim podrobno razložim, kakšen je namen obiskovanja knjižnice v predbralnem obdobju, kdaj naj se otrok prvič sreča s knjigo, kako naj starši majhnemu otroku približajo knjigo in kaj in kako naj delajo s knjigo, ki jo otrok prinese domov. Večkrat starše povabimo tudi v knjižnico ali pa jim na sestankih pokažemo v živo ali s pomočjo VHS kasete, kako poteka bibliopedagoško delo v knjižnici.

Marija Andrejčič

VISOKOŠOLSKE KNJIŽNICE

SEJI KOMISIJ

Dne 23. novembra 1994 sta v Ljubljani potekali dve seji, ki sta bili v celoti posvečeni problematiki visokošolskih knjižnic.

Prva seja je potekala v Narodni in univerzitetni knjižnici, kjer so se sestali člani komisije za visokošolske knjižnice pri NUK.

Svojo drugo sejo je imela na Univerzi v Ljubljani komisija za informatiko, dokumentacijo in knjižničarstvo, ki jo vodi prof. dr. Zarjan Fabjančič.

Na obeh sejah so člani omejenih komisij obravnavali aktualne probleme visokošolskih knjižnic. Predvsem pa so kritično ocenili razne dokumente, ki se nanašajo na delovanje visokošolskih knjižnic in ki so jih izdali bodisi univerzi v Ljubljani in Mariboru oz. Ministrstvo za znanost in tehnologijo ter Ministrstvo za šolstvo in šport.

Podrobnejše informacije o poteku obeh sej lahko dobite v Enoti za razvoj knjižničarstva pri Ani Martelanc.

Ana Martelanc

SPECIALNE KNJIŽNICE

ZAKLJUČKI IN PRIPOROČILA V. POSVETOVANJA SEKCIJE ZA SPECIALNE KNJIŽNICE Ljubljana, november 1994

Od 10. - 11. novembra 1994 je potekalo v Ljubljani V. posvetovanje Sekcije za specialne knjižnice ZBDS. Stalni naslov posvetovanja je Vloga specialnih knjižnic pri pospeševanju družbenega in gospodarskega razvoja, letošnja tema pa je bila Kakovost storitev v specialni knjižnici. Posvetovanja se je udeležilo 156 strokovnjakov s področja knjižničarstva in informacijskih znanosti, iz domovine in tujine. Z referati je sodelovalo 21 avtorjev od tega 5 avtorjev iz

tujine (Danska, Hrvaška, Italija in Nemčija). Glavni sponzor posvetovanja je bilo Ministrstvo za znanost in tehnologijo, neposredni pokrovitelj pa Centralna tehniška knjižnica Univerze v Ljubljani.

Namen posvetovanja je bil dvigniti zavest pri delavcih v specialnih knjižnicah ter spoznati pomen in način doseganja kakovosti in predstaviti rezultate specialnih knjižnic v Sloveniji.

Obravnavan je bil problem kakovosti od implementacije formalnega celovitega zagotavljanja kakovosti po standardih ISO 9000, do kakovosti informacijskih storitev in izdelkov, ki jih specialne knjižnice nudijo uporabnikom.

Poudarjeno je bilo, da je eden od ključnih faktorjev za doseganje kakovosti, ustrezna izobraženost in kontinuirano izpopolnjevanje kadrov v knjižnicah in informacijskih centrih.

Kadri v specialnih knjižnicah vse bolj potrebujejo nova interdisciplinarna znanja. Obvladovanje tehnike računalniškega in telekomunikacijskega komuniciranja ter osnov upravljanja (managementa) sta pogoja, ki zagotavljata kakovost pri specialnih knjižnicah.

Pomen specialnih knjižnic v sodobni družbi se (vse bolj) kaže v pospešenem prenosu znanja v neposredno lastno okolje in širše okolje. Znanje je potrebno za to, da povečamo usposobljenost zaposlenih.

Sodobno komuniciranje in prenos znanja se kaže v ponudbi informacijske podpore pri načrtovanju in poslovanju matične organizacije ter v tem da dobi organizacija učinkovite, kakovostne in ekonomsko upravičene tuje informacijske vire.

Specialna knjižnica naj se vključi in strateško poveže z informa-

cijskim sistemom podjetja - organizacije.

Iz posvetovanja povzemamo naslednje **sklepe in priporočila**:

- zelo pomembna je izmenjava izkušenj med specialnimi knjižnicami.
- da bi dosegli te cilje, je treba organizirati večje število srečanj, seminarjev, tečajev, delavnic, okroglih miz itd. za posamezna strokovna področja. CTK naj bi bila, tako kot do sedaj, organizator in kordinator teh oblik izobraževalnega dela.
- poudarjeno je bilo, da je treba organizirati poletno šolo s tujimi predavatelji. Organizator teh poletnih šol naj postane CTK. Poletna šola naj postane stalna izobraževalna oblika kadrov z uradnim dokumentom o udeležbi, ki ga izda za to verificirana ustanova.
- v okviru projekta MZT o "prestrukturiranju specialnih knjižnic v sodobne informacijske centre" bo analizirano stanje v specialnih knjižnicah. Realizirala se bo vrsta specializiranih seminarjev in delavnic, v pomoč knjižnicam, da pridobijo potrebno znanje za svoje delo. Poudarek bo na upravljanju in elektronskem komuniciranju. Na seminarjih in delavnicah bodo predavali strokovnjaki iz svetovno priznanih šol knjižničarstva in informacijskih znanosti ASLIB iz Anglije. Potrebno je nadaljevati s projektom CEOK (TQM), ki sta ga začeli knjižnici Onkološkega inštituta in LEK-a. Projekt bi zagotovil izhodišče za praktično delo ostalim specialnim knjižnicam.
- CTK izvaja dvoletni projekt Dviganje kakovosti informacijskih storitev. Rezultati projekta naj

bi bili poleg dvigovanja kakovosti tudi povečana uporaba informacijskih storitev, mednarodna primerljivost in posredno tudi pospešen izvoz domačega "know how".

- v INFO naj se seznam specialnih knjižnic stalno dopolnjuje in pri opisu posamezne knjižnice naj se doda tudi strokovno področje, ki ga knjižnica pokriva.
- v omrežju ARNES bi bilo potrebno odpreti konferenco na temo specialnih knjižnic, kjer bi potekala izmenjava mnenj o tekočih dosežkih in problemih posameznih specialnih knjižnic.
- v Knjižničarskih novicah naj imajo specialne knjižnice svoj kotiček.
- oddelek za medknjižnično izposojanje CTK naj ima krajša srečanja s knjižnicami, ki ga uporabljajo, da bodo lahko začeli izmenjevati izkušnje.
- ena od pomembnih nalog specialnih knjižnic postaja informacijsko izobraževanje končnih uporabnikov, predvsem na področju elektronskih medijev. Uporabniki morajo spoznati nove medije in možnost njihove uporabe. Da bi lahko ustrezno izobraževali uporabnike, moramo izobraziti knjižnično informacijski kader, tako da postane le-ta posredovalec izobraževanja.
- potrebno bo izvajati bolj načrtno kadrovske politiko za področje informacijskih znanosti in to predvsem na področju tehniških znanosti, ker je na tem področju čutiti pomanjkanje kadrov.
- sekcija za specialne knjižnice ima ambicije še bolj kot doslej postati forum, ki bo organizacijsko in vsebinsko

pomagal pri povezovanju vseh vrst specialnih knjižnic. Pri tem bo imela CTK mentorsko vlogo. Sekcija se bo trudila organizirati več brezplačnih tečajev in si prizadevala pridobiti dodatna sredstva za razširitev svojega delovanja.

Komisija za zaključke
Sekcija za specialne knjižnice

PRIPIS UREDNIŠTVA

Knjižničarske novice so namenjene obveščanju slovenske bibliotekarske javnosti o rezultatih, dosežkih, problemih, različnih dogajanjih, vprašanjih, itd. iz vseh okoljih in tipov knjižnic. Tudi "kotički" oz. rubrike v Knjižničarskih novicah se prilagajajo temu in se pojavljajo v skladu z vsebino prispevkov, ki jih dobimo za posamezne številke. Skratka, tudi specialne knjižnice že imajo v Knjižničarskih novicah svoj kotiček, le da se morajo same potruditi, da ga v vsaki številki napolnijo z ustrezno vsebino.

Jelka Kastelic

PREDSTAVLJAMO VAM

"KNJIŽNICE PRIHODNOSTI" (61. splošna konferenca IFLA, Istanbul, 20.-26. avgust 1995)

Odločitev, da bo 61. splošna konferenca potekala v Turčiji, je izvršni odbor IFLA sprejel leta 1989. Takoj po sprejemu odločitve so gostitelji konference začeli s svojimi pripravami, na letošnji konferenci v Havani pa so tudi že natančneje predstavili program konference ter dogajanja ob njej.

Glavna tema konference bo "Knjižnice prihodnosti", njene pod teme pa:

1. Informacijska tehnologija in prestrukturiranje knjižnic
2. Kooperativne nacionalne in mednarodne informacijske mreže
3. Prihodnost knjižničnih gradiv
4. Knjižnice in javno izobraževanje
5. Profesionalno komuniciranje

Pred konferenco bo potekalo več dejavnosti:

1. uradni predkonferenčni seminar "Vplivanje na tiste, ki odločajo" v Ankari (16.-19. avgust 1995) ter
2. delavnice in krajša srečanja v Istanbulu (17.-19. avgust 1995):
 - Zgodovina orientalističnih knjižnic in orientalizem
 - Knjižnice za slepe
 - Knjižnične zgradbe in oprema
 - Medicinska znanost in islamska civilizacija s poudarkom na vlogi knjižnic in informacij
 - Multikulturne knjižnice

Kot ponavadi, bo v času konference potekala živahna razstavna dejavnost (razstavljalce vabijo, da si prostor rezervirajo čimprej, saj razstavnega prostora ni več kot 1.000 m²), organizirani pa bodo tudi ogledi nekaterih istanbulske knjižnic.

Prijave sprejema sekretariat konference (izpolnjen prijavi obrazec in plačana kotizacija - 350 USD za prijavljene pred 30. aprilom 1995 ter kasneje 400 USD) katerega naslov je:

IFLA '95 Secretariat

Yildiz Sarayı

Cihannüma Köskü

P.O.Box 90 Besiktas

80691 Istanbul, TURKEY

Tel.: (90 212) 227 8738

Fax.: (90 212) 227 8739

Predstavniki organizatorjev istanbulske konference, s katerimi smo se srečali na letošnji IFLA konferenci, so nam povedali, da pričakujejo med 2.500 do 3.000 udeležencev iz vseh delov sveta.

Podrobnejše informacije o konferenci lahko dobite v Enoti za razvoj knjižničarstva pri NUK.

Melita Ambrožič

UNESCO - GENERAL INFORMATION PROGRAMME

Druga seja mednarodne
ekspertne skupine v okviru
Programa za obnovo Narodne
in univerzitetne knjižnice
Bosne in Hercegovine v
Sarajevu
Pariz, 1.-2. december 1994

UNESCO je organiziral v Parizu
1. in 2. decembra 1994 drugo
sejo mednarodne ekspertne skupine

za pomoč in obnovo Narodne in
univerzitetne knjižnice Bosne in
Hercegovine v Sarajevu. Sestanka
se je udeležilo 23 strokovnjakov iz
Avstrije, Češke, Danske, Finske,
Francije, Hrvaške, Italije, Kanade,
Madžarske, Nizozemske, Slovenije,
Turčije, Velike Britanije, pred-
stavniki Unesca, Sveta Evrope,
Britanskega sveta ter direktor NUB
Sarajevo in pomočnika ministrov
za šolstvo in kulturo Bosne in
Hercegovine. Sestanek je nadaljeval
delovanje skupine na izhodiščih
prve seje, ki je bila v Parizu 30.
in 31. marca istega leta.

V uvodnem delu je skupina
pregledala dejavnosti v času med
obema sejama in oblike doslej
ponujene pomoči za obnovo
dejavnosti NUB Sarajevo, pred-
stavniki Bosne in Hercegovine pa
so prisotne seznanili s trenutno
situacijo v Sarajevu in sami bo-
sansko-hercegovski nacionalni. Os-
rednji dokument, študijo, okrog
katere so se sukale vse nadaljnje
razprave, je predstavil sam avtor
Ian Mowat (Mowat, Ian: The revival
of the National and University
Library of Bosnia and Herzegovina
in Sarajevo. A study of options
and proposals for action. Paris,
1994). Študija je nastala med
njegovim enotedenskim bivanjem v
Sarajevu junija 1994 v času
relativne normalizacije razmer tik
pred ponovno zaostrovanje situacije.
Predvidela naj bi možnosti in
načine usmerjanja pomoči Unesca
za konstruktivno in konkretno
realizacijo oživitve delovanja tam-
kajšnje nacionalne knjižnice, ki je
bila uničena v noči med 25. in
26. avgustom 1992. Takrat je bilo
po ocenah uničeno skoraj 90%
knjižničnega fonda, ki je obsegal
okrog 3 milijone enot, zgoreli so
vsi katalogi, od 110 uslužbencev
jih je ostalo le še 42. Študija v

uvodnem delu opisuje nastalo situacijo in že uporabljene zasilne rešitve na posameznih področjih delovanja preostankov sarajevske nacionalke, v nadaljevanju pa konkretno predlaga kratkoročne in srednjeročne ukrepe, ki naj bi pripomogli k revitalizaciji in ponovni vzpostavitvi funkcij bosansko-hercegovske NUB. Osnovna področja, ki se jih loteva, so:

- zgradba in prostorska ureditev
 - tri hipoteze o možnostih rekonstrukcije
 - začasni prostori
 - finančni viri
- notranja oprema
- knjižnični fondi
 - monografije
 - serijske publikacije in naročila v tujini
- avtomatizacija postopkov
- strokovna obdelava
- univerzitetne funkcije knjižnice
- strokovni kadri
- izobraževanje in usposabljanje
- financiranje plač zaposlenih
- virtualna knjižnica
- terminski in izvedbeni plan (schema)
- UNILIB (pri nas znan kot CRO-LIST zagrebške nacionalke)

Dokument predstavlja po eni plati zgoščen in dokaj popoln prikaz stanja in problemov v Sarajevu, po drugi strani pa predlog akcij, v katere se lahko vključijo tisti, ki bi radi pomagali. Osnovni in največji problem, ki se je zelo očitno kazal tudi ves čas razprav, je namreč premajhna informiranost "Zahoda" o stanju v Sarajevu in preslabo razumevanje tistega, kar je do njihovih ušes le prišlo. Kljub temu je prišlo do nekaterih konkretnih dogovorov o sodelovanju in pomoči, predvsem na področju evidentiranja in zbiranja ustrezne tuje strokovne in znanstvene

literature. Kolegi v Sarajevu si bodo predvsem prizadevali pridobiti s pomočjo vlade nove začasne prostore v zgradbi nekdanje veleblagovnice, ki bi jo s sredstvi mednarodne pomoči in Unesca preuredili, istočasno pa bodo oblikovali manjšo delovno skupino, ki bo v nacionalkah Zagreba, Ljubljane in Dunaja skušala pripraviti izhodišča in gradiva za osnovno obnovo fondov v Sarajevu.

Ivan Kanič

UNESCO - GENERAL INFORMATION PROGRAMME

**Program za obnovo
Narodne in univerzitetne
knjižnice Bosne in
Hercegovine v Sarajevu -
Mednarodno delovno
srečanje ekspertov:
Bosniaca in ponovna
vzpostavitev fondov
Praga, 25. in 26. november
1994**

Mednarodno delovno srečanje strokovnjakov, ki naj bi doprineslo k obnovi nacionalno pomembnih fondov porušene narodne in univerzitetne knjižnice v Sarajevu, je organizirala 25. in 26. novembra 1994 češka Nacionalna knjižnica v Pragi. Udeležilo se ga je 28 strokovnjakov iz 16 držav (Avstrija, Bolgarija, Češka, Francija, Hrvaška, Nemčija, Nizozemska, Poljska, Rumunija, Rusija, Slovaška, Slovenija, Ukrajina, Velika Britanija, ZDA), predstavniki Unesca, Sveta Evrope, Britanskega sveta ter direktor NUB

Sarajevo in pomočnik ministra za kulturo, šolstvo, znanost in šport Bosne in Hercegovine.

Direktor Narodne in univerzitetne knjižnice iz Sarajeva je prisotne seznanil s posledicami uničenja knjižnice, ki je skoraj v celoti pogorela avgusta 1992, trenutnim stanjem in prizadevanji za ponovno vzpostavitev osnovnih funkcij bosansko-hercegovske nacionalke. Osnovni namen srečanja je bilo oblikovanje izhodišč za obnovo osrednje nacionalno pomembne zbirke knjižničnega gradiva (t.i. Bosniaca), ki naj bi pripomogla k jasneje definiranim oblikam možne pomoči. Glede na izredno kritično in zapleteno stanje v Sarajevu ter premajhno informiranost in nerazumevanje razmer s strani "Zahoda" je bilo takšno definiranje problema izredno pomembno za nadaljnje organiziranje vseh vrst pomoči in dejavnosti v korist obnove sarajevske nacionalke.

Prisotni so predstavili svoje potencialno zanimive fonde (Bosniaca) ter doslej že izkazano ali načrtovano pomoč svojih institucij oziroma držav, ki so jih predstavljali. Na osnovi evidentiranih možnosti so oblikovali osnovno strategijo za nadaljnje skupno delovanje: v NUB Sarajevo naj se oblikuje delovna skupina za usklajevanje dejavnosti v zvezi z obnovo nacionalno pomembnih fondov (Bosniaca) ter oblikovanje za to potrebnih vsebinskih in strokovnih izhodišč. Skupina naj začne delo ob pomoči in z uporabo informacijskih virov nacionalnih knjižnic v Zagrebu, Ljubljani in Dunaju.

Ponujene in evidentirane so bile tudi naslednje konkretne oblike pomoči:

Avstrija

- štípendija za izobraževanje

- strokovna pomoč in svetovanje
- zagotovitev delovnih pogojev delavcu iz Sarajeva
- fotokopije kataložnih listkov

Hrvatska

- strokovna pomoč in svetovanje
- zagotovitev delovnih pogojev delavcu iz Sarajeva
- izobraževalni programi, delovna praksa
- zbirka dvojnic

Francija

- štípendija raziskovalcu v Nacionalni knjižnici
- zbirka bibliografij

Nemčija

- štípendija raziskovalcu v Državni knjižnici v Berlinu
- mikrooblike

Poljska

- mikrooblike

Rusija

- študijski obiski in delovna praksa
- mikrooblike
- sezname literature

Slovenija

- strokovna pomoč in svetovanje
- zagotovitev delovnih pogojev delavcu iz Sarajeva
- izobraževanje in delovna praksa
- sezname literature
- mikrooblike

- svetovanje pri pripravi projektov
- Velika Britanija*

- sezname literature
- izobraževanje in delovna praksa
- štípendije za raziskovalno delo

ZDA

- štípendije in kritje potnih stroškov za raziskovalca (Yale)
- sezname literature
- mikrooblike

Skupina je oblikovala tudi priporočila Unescu, ki naj bi zagotovila izhodišča za ustrežnejšo in učinkovitejšo organizacijo projekta obnove Bosniacae. Ta gradiva so bila deležna ustrezne pozornosti na

sestanku ekspertov Unesca v Parizu teden dni kasneje.

Ivan Kanič

UNESCO - GENERAL INFORMATION PROGRAMME

**Deseta seja Medvladnega
sveta za Splošni
informacijski program (PGI)
Pariz, UNESCO, 28. - 30.
november 1994**

Deseta seja Medvladnega sveta za GPI je bila v Unescu od 28. do 30. novembra 1994, udeležilo pa se je je okrog 140 udeležencev oziroma predstavnikov 29 dežel članic tega sveta, 30 dežel opazovalk (med njimi tudi Slovenija) ter nekaterih mednarodnih združenj in institucij (FID, IFLA, IATUL, FIAF, IASA, ICSTI in nekaterih drugih).

Svet se je seznanil s poročilom o delovanju med dvema sejama, s poročilom o projektih v teku ter z delovanjem medvladnih programov IPDC - Program razvoja komunikacij, PGI - Splošni informacijski program ter IIP - Program informatike. Ustrezne pozornosti sta bila deležna tudi osnutek Unescovega srednjeročnega plana 1996-2001 in predlog osnutka delovnega in finančnega plana za obdobje 1996-97.

Za knjižnice so bile neposredno pomembne tri točke:

1. Obravnava, redakcija in sprejem Unescovega Manifesta o javnih knjižnicah, ki je nastal v sodelovanju z IFLA in je odslej uradni dokument Unesca. (Manifest objavljamo v prilogi.)

2. Biblioteca Alexandrina in njena ponovna izgradnja kot skupen egiptovski in mednarodni projekt. Temeljni kamen bo postavljen januarja 1995, zaključna dela pa naj bi bila opravljena leta 1998.

3. Obnova in oživitev delovanja Narodne in univerzitetne knjižnice Bosne in Hercegovine v Sarajevu, ki je bila skoraj popolnoma uničena 25. avgusta 1992.

Kot je v navadi, je Svet sprejel tudi priporočila, ki bodo vodila delovanje PGI v naprej. Vsa gradiva so vključena v fond knjižnice Enote za razvoj knjižničarstva.

Ivan Kanič

PREOBLIKOVANJE KNJIŽNIČARSKE ZAKONODAJE V DEŽELAH SREDNJE EVROPE

**Potrebe in pričakovanja
Posvetovanje in delavnica,
Strasbourg, 7. in 8.
november 1994**

7. in 8. novembra 1994 je bilo v Strasbourgu posvetovanje o preoblikovanju zakonodaje na področju knjižničarstva v deželah Centralne Evrope, ki ga je organiziral in financiral Svet za kulturno sodelovanje Sveta Evrope. Posvetovanje je imelo dva namena: ugotoviti stanje zakonodaje na področju knjižničarstva v teh deželah in pomoč pri oblikovanju (ali preoblikovanju) nove ustreznejše zakonodaje. Posvetovanja se je udeležilo okrog 30 udeležencev

iz Danske, Estonije, Finske, Italije, Latvije, Litve, Madžarske, Moldove, Nemčije, Nizozemske, Norveške, Poljske, Slovaške, Slovenije in Velike Britanije.

Osnovni dokument, ki je pripravil osnovo za nadaljnje delo, je bila primerjalna študija zakonodaje s področja knjižničarstva v deželah Evropske skupnosti (Traniello, Paolo: Biblioteche pubbliche: il quadro istituzionale europeo. Rim, 1993). Dopolnile so ga predstavitev primerov stanja zakonodaje na področju javnih knjižnic na Nizozemskem, visokošolskih knjižnic v Veliki Britaniji in nacionalne knjižnice na Norveškem. Da bi bila slika zaokrožena in pogled bolj uravnotežen, smo se predstavili tudi Slovenci, Poljaki in Slovaki, čeprav v izhodiščnem programu to ni bilo predvideno (!).

Delo se je nadaljevalo v delavnicah, kjer so bile oblikovane skupine za splošne javne, visokošolske in nacionalne knjižnice. Rezultat skupinskega dela so priporočila, ki jih bo Svet za kulturno sodelovanje pri Svetu Evrope tudi objavil. Vsa gradiva so v knjižnici Enote za razvoj knjižničarstva.

Ivan Kanič

PA ŠE TO

PA ŠE TO OZIROMA TUDI TAKO

Prejeli smo dopis katerega "predmet" se glasi: odpoved časopisa Knjižničarske novice.

"Sporočamo Vam, da ne želimo več prejemati Knjižničarske novice, kajti po odhodu gospe ... iz ... naša ... knjižnica nima več svojega namena. (Ukinitev delovnega mesta!)

Naročenih imamo nekaj revij, nova literatura pa se naroča individualno in se ne hrani v knjižnici."

Imena smo izpustili v uredništvu, gre pa za eno izmed (bivših) specialnih knjižnic v enem izmed slovenskih podjetij. Zago-
tavljam vam, da dopisa ne objav-
ljamo zaradi odpovedi Knji-
žničarskih novic.

NOV MAGISTERIJ

Dne 24. novembra je Marija Petek, katalogizator knjig v CTK, uspešno zaključila magistrski študij na Institutu informacijskih znanosti v Zagrebu. Zagovarjala je magistrsko nalogo z naslovom *"Vrednotenje kataloga knjiga u Centralnoj tehniškoj knjižnici u Ljubljani"*. Iskreno ji čestitamo!

OBVESTILA

Do British Library preko Interneta. Če vas zanima, kaj vse se dogaja in kaj načrtujejo v Britanski knjižnici, sedite za terminal in preko Interneta pokukajte na njen "gopher". Pot je zelo enostavna:

telnet portico.bl.uk

login: Gopher

password: tipka ENTER

confirm: VT100 s tipko Enter

Vprašanja, pripombe, želje ipd. jim lahko pošljete na E-mail: PORTICO@BL.UK.

Knjižnica je ravno v fazi testiranja Windows programa za dostop do njenega on-line informacijskega sistema preko Janet in Internet. Obljubljajo, da bo OPAC v kratkem dosegljiv. --- M.A.

Popravek. V Knjižničarskih novicah štev. 8-9 smo pomotoma objavili napačne podatke o odprtosti Centralne tehniške knjižnice Univerze v Ljubljani v novih prostorih na Trgu revolucije 3. CTK je odprta od ponedeljka do petka: 8-20 in v soboto od 8-13.

Popravek. V prejšnjih Knjižničarskih novicah sem napisala napačno telefonsko številko, na katero lahko kličete za tečaje. Pravilna številka je 12-50-141. Vsem prizadetim se opravičujem. --
- Melita Ambrožič

Deutsches Bibliotheksinstitut - Auslandssekretariat : 20 let delovanja. 11. novembra je slavil 20 let uspešnega delovanja

Sekretariat za mednarodno sodelovanje pri Nemškem bibliotekarskem institutu v Berlinu (Auslandssekretariat am Deutschen Bibliotheksinstitut). Sekretariat in njegovo delovanje poznamo tudi pri nas, saj so se štirinajstdnevni študijski obiski v nemških knjižnicah v preteklih letih udeleževali tudi slovenski bibliotekarji, na osnovi teh stikov pa načrtujemo v prihodnje še tesnejše sodelovanje.

Kolegom v Berlinu se zahvaljujemo za sodelovanje in jim iskreno čestitamo ter želimo v prihodnje še vsaj tako uspešno delo kot doslej! --- Ivan Kanič

Centralna tehniška knjižnica obvešča knjižnice in informacijske centre o dveh novih publikacijah. Izšel je priročnik **Univerzalna decimalna klasifikacija. Abecedni register.** Slovenska skrajšana izdaja, 2. spremenjena in dopolnjena izdaja. Na voljo pa je tudi zbornik referatov **Kakovost storitev v specialni knjižnici** z V. posvetovanja Sekcije za specialne knjižnice. Obe publikaciji lahko naročite na naslov: Centralna tehniška knjižnica Univerze v Ljubljani, Trg republike 3, 61000 Ljubljana. Objavljamo tudi naročilnico za obe publikaciji.

Predlog za izdelavo letnega kataloga izobraževanja na področju knjižničarstva (za leto 1995). Narodna in univerzitetna knjižnica bi v začetku prihodnjega leta želela povabiti tako knjižnice kot druge zainteresirane ustanove, da s svojo izobraževalno ponudbo sodelujejo v letnem katalogu izobraževanja s področja knjižničarstva. Predlagane programe bi ocenili strokovnjaki s področja

knjižničarstva, predavatelji pa naj bi imeli ustrezno strokovno verifikacijo. Čeprav smo nekaj pobud oz. predlogov glede izvedbe omenjene ideje že prejeli, pa prosimo vse zainteresirane knjižnice oz. knjižničarje, da se vključijo v delovno skupino za pripravo omenjenega projekta (delo skupine bi potekalo v januarju, februarju in marcu prihodnjega leta). Imena naj sporočijo Enoti za razvoj knjižničarstva pri NUK.

TEČAJI IN STROKOVNI IZPITI V LETU 1995

1. *Začetni knjižničarski tečaj*
9. - 20. januar
2. *Tečaja za pripravo na strokovne izpite*
10. - 21. april
25. september - 6. oktober
3. *Strokovni izpiti bibliotekarske stroke*
22. maj - 2. junij
13. - 24. november

Celoten program izobraževanja za prihodnje leto bomo objavili predvidoma v januarski številki Knjižni-

čarskih novic. Občinske matične knjižnice bomo o tečajih za pripravo na strokovne izpite in strokovnih izpiti podrobneje obvestili konec januarja, prijave za pomladanski rok pa že sprejemamo.

PRILOGI

V tej številki imamo dve prilogi:

- v prvi prilogi objavljamo zanimiv prikaz izobraževanja informacijskih specialistov v vzhodno evropskih državah, ki ga je napisala Melita Ambrožič,
- v drugi prilogi pa objavljamo originalni tekst Unescovega Manifesta o javnih knjižnicah.

NAROČILNICA

Priimek in ime naročnika: _____

Ustanova: _____

Naslov: _____

Naročam:

- a) _____ izvodov **priročnika** UDK v knjižni obliki (12.000 SIT)
- b) _____ izvodov **priročnika** UDK na disketah (6.000 SIT)
- c) _____ izvodov **zbornika referatov** (3.000 SIT)

Žig in podpis:

V KROŽENJE

KNJIŽNIČARSKE NOVICE, 4(1994)12. ISSN 0353-9237. Izdala in razmnožila: NUK, Turjaška 1, Ljubljana. Urednik: Jelka Kastelic. Uredniški odbor: mag. Melita Ambrožič, Ivan Kanič. Naklada: 570 izvodov. Cena posamezne številke: 500 SIT. Prejetih tekstov ne lektoriramo in ne honoriramo.

Na podlagi mnenja Ministrstva za informiranje Republike Slovenije št. 23/179-92 z dne 16.3.1992 štejejo *Knjižničarske novice* med proizvode informativnega značaja iz 13. točke tarifne številke 3 Zakona o prometnem davku, za katere se plačuje davek od prometa proizvodov po stopnji 5%.

Naslov uredništva: NUK, Enota za razvoj knjižničarstva, za "Knjižničarske novice", Turjaška 1, 61000 Ljubljana. Prispevke lahko pošiljate tudi na disketah (v ASCII formatu), ali po elektronski pošti (NUK::JELA).

"IZOBRAŽEVANJE INFORMACIJSKIH SPECIALISTOV V VZHODNO-EVROPSKIH DRŽAVAH"

(Bratislava, 14.-18. november 1994)

Seminarja oz. delavnice, ki so ga organizirali IFLA, UNESCO in EUCLID (lokalni organizator je bil Oddelek za knjižnično-informacijske znanosti, Filozofska fakulteta, Univerza Komenskega) smo se udeležili predstavniki 16 držav Vzhodne Evrope in t.i. postkomunističnih držav (Albanija, Belorusija, Bolgarija, Češka republika, Hrvatska, Estonija, Madžarska, Latvija, Litva, Moldova, Poljska, Romunija, Rusija, Slovaška, Slovenija in Ukrajina), prisotni pa so bili tudi funkcionarji IFLA, UNESCO, EUCLID, ASSISTANCE (Association for International Scientific and Technical Communication) in Komisije Evropske skupnosti. Vse stroške sta udeležencem pokrili organizaciji UNESCO in IFLA. Na seminar me je povabila IFLA, pri kateri sem član stalnega odbora za izobraževanje.

Organizatorji seminarja

UNESCO (United Nations Educational, Scientific, and Cultural Organization) je agencija Združenih narodov, ki je bila ustanovljena leta 1945 v Londonu. Njen glavni namen je pospeševanje sodelovanja med narodi na področju izobraževanja, znanosti in kulture ter na tak način prispevati k vzpostavljanju miru in svobode za vse narode. Organizacija ima tri glavne organe: splošno konferenco, izvršni odbor in sekretariat (ki ima sedež v Parizu). UNESCO sodeluje z ostalimi agencijami Združenih narodov ter številnimi mednarodnimi nevladnimi organizacijami. Zadnje desetletje se organizacija otepa s hudimi finančnimi težavami, ki jih je povzročil zlasti izstop Združenih držav Amerike ter malce kasneje še Velike Britanije. Kljub temu UNESCO še vedno podpira številne programe (znotraj t.i. komunikacij tudi področje knjižničarstva). Na seminarju je organizacijo zastopal Yves Courrier (UNESCO-General Information Programme, Pariz), ki je usmerjal delo in sodeloval pri izdelavi zaključkov oz. končnih predlogov.

IFLA (International Federation of Library Associations and Institutions) je mednarodna nevladna organizacija, ki je bila ustanovljena leta 1927 in ima v okviru UNESCO t.i. "A" svetovalni status. Njen glavni cilj je pospeševanje mednarodnega sodelovanja, dialoga, raziskovanja in razvoja na vseh področjih knjižničarstva oz. informacijske dejavnosti. IFLA naj bi bila orodje, s pomočjo katerega se knjižničarstvo kot stroka (veda, znanost) predstavlja na svetovni sceni. Sedež ima v Haagu, v njenih aktivnostih pa sodeluje trenutno 1284 članic (knjižnic, informacijskih ustanov, šol, društev, posameznikov) iz 135 dežel. IFLA deluje v obliki 32 sekcij, 12 okroglih miz (organiziranih v okviru 8 strokovnih področij: znanstvene knjižnice, specialne knjižnice, javne knjižnice, bibliografska kontrola, knjižnične zbirke in službe, management in tehnologija, izobraževanje in raziskovalno delo, regionalne aktivnosti) in 5

osrednjih programov (ALP, PAC, UAP, UBCIM, UDT). Na seminarju jo je zastopal nekdanji predsednik stalnega odbora IFLA za izobraževanje, danes pa član upravnega odbora IFLA - Ian M. Johnson (dekan šole za knjižnično-informacijske znanosti iz Aberdeena na Škotskem). Ian je bil dejansko "motor" dogajanja in njemu gre zahvala za teden dni zanimivega druženja.

EUCLID (European Association of Library & Information Education and Research) je bila ustanovljena leta 1991 v Stuttgartu in trenutno združuje že 50 izobraževalnih oz. raziskovalnih ustanov iz 25 dežel (tudi neevropskih). Je neodvisna, nevladna in neprofitna organizacija, katere namen je vzpodbujati sodelovanje na področju knjižničarskega/informacijskega izobraževanja in raziskovanja. EUCLID si prizadeva s svojo dejavnostjo vzpodbujati: izmenjavo študentov in učnega osebja; medsebojno priznavanje študijskih programov ali delov le-teh; sodelovanje v raziskovalnih projektih; sodelovanje z drugimi mednarodnimi organizacijami; izmenjavo informacij o razvijanju študijskih programov in raziskovalnem delu; srečanja med člani organizacije; pomoč "šibkejšim" članom itd. Člani EUCLID lahko postanejo oddelki ali ustanove, ki izvajajo izobraževanje na visokošolski stopnji in raziskave na področju knjižnično-informacijskih znanosti v državah, ki so že oz. imajo pogoje za članstvo v Svetu Evrope. Pridruženo članstvo je odprto za raziskovalne ustanove s področja knjižnično-informacijskih znanosti in izobraževalne ustanove na višji oz. srednji stopnji. Dopisni član pa lahko postane katerakoli ustanova oz. organizacija, ki je vključena v izobraževalni in raziskovalni proces na tem področju. Člani organizacije plačajo letno članarino, katere višina je odvisna od velikosti včlanjene ustanove (število učnega osebja v FTE) in kategorije države, iz katere je ustanova. EUCLID vodi Ole Harbo, član stalnega odbora IFLA za izobraževanje, sicer pa rektor danske Kraljeve bibliotekarske šole. Na seminarju nam je predstavil EUCLID, na kratko pa tudi dejavnost in organiziranost šole, ki jo vodi.

Oddelek za knjižničarsko-informacijske znanosti Filozofske fakultete (Univerza Komenskega v Bratislavi) je bil t.i. lokalni organizator srečanja. Ne le, da so po organizacijski plati vse stvari tekle brezhibno, deležni smo bili tudi nepozabnih pozornosti in prijaznosti na vsakem koraku (od profesorjev in študentov bibliotekarstva do zadnjega uslužbenca hotela oz. študentskega doma, kjer smo bivali). Organizirali so nam tudi obisk njihovega oddelka in razgovor s profesorji, ves čas pa so bili z nami njihovi študentje, za katere je treba reči, da ne le veliko znajo, ampak so tudi zelo odprti in družabni.

Bratislava in Univerza Komenskega

Zgodovina mesta ob Donavi sega 2000 let nazaj, njegovi prvi sledovi pa segajo v mlajšo kameno dobo. Kot dejanske začetnike zgodovine mesta štejejo Keltsko plemo iz 2. stoletja pr.n.št., ki je postavilo utrjeno naselje na ozemlju današnjega mesta. Slovani so mesto naselili v 5. in 6. stoletju, strateškega pomena je postalo v 12. stoletju, dve stoletji je bilo celo prestolnica nekdanje Ogrske. Današnje ime je mesto dobilo po ustanovitvi Čehoslovaške leta 1919. Federacija je razpadla januarja 1993 in od takrat je Bratislava prestolnica nove države Slovaške. Danes šteje že skoraj 500.000 prebivalcev, arhitektura mesta pa spominja na Dunaj in Budimpešto.

Bratislava ima dolgo akademsko tradicijo. Prvo univerzo je ustanovil leta 1467 ogrski kralj Matija Korvin (Academia Istropolitana). Njeni univerzitetni

tradiciji je sledila Univerza Komenskega, ki je bila ustanovljena leta 1919 in ima danes 5.300 zaposlenega učnega osebja, na 11 fakultetah (po 2 medicinski oz. teološki fakulteti in fakultete za farmacijo, pravo, filozofijo, naravoslovje, matematiko in fiziko, šport, pedagogiko, management) pa študira 18.000 študentov, med njimi tudi tuji študentje iz več kot 40 dežel. V okviru univerze deluje tudi 19 različnih inštitutov. Skoraj 80% študentov biva v univerzitetnih kampusih, kjer imajo na voljo praktično vse, kar mladega človeka zanima tudi poleg študija (športni, kulturni, družabni objekti ipd.).

V okviru filozofske fakultete so organizirane različne študijske smeri, med katerimi je določene možno študirati samostojno, druge pa v povezavi z drugim predmetom. Študijske smeri so: arhivistika, arheologija, zgodovina, filozofija, estetika, politične vede, sociologija, psihologija, umetnost, muzikologija, etnografija, pedagogika, izobraževanje mladine, teorija kulture, informacijske znanosti in knjižničarstvo, novinarstvo ter filologija (jezik in književnost - angleščina, arabščina, bolgarščina, francoščina, latinščina, madžarščina, nemščina, poljščina, romunščina, ruščina, slovaščina, srbohrvaščina, španščina in italijanščina). Študentje knjižničarstva imajo torej kar veliko možnosti kombiniranja (prav tako kot pri nas - A in B program). Skupaj jih je na knjižničarstvo vpisanih 200, sicer pa osebje oddelka poučuje osnove knjižnično-informacijskih znanosti tudi preko 600 študentov na drugih smereh. Oddelek za knjižničarstvo ima več učnih laboratorijev s sodobno računalniško opremo in priključkom na Internet ter dokaj bogato založeno knjižnico.

Program in cilji srečanja

Pred seminarjem žal udeleženci nismo prejeli podrobnejšega programa, da bi lahko pripravili potrebna gradiva in informacije, pogrešali smo tudi natančnejšo opredelitev njegovih ciljev - tako program kot navodila za delo smo dobili šele na začetku in med seminarjem samim. Izkazalo se je tudi, da bi bilo bolje, če bi bil termin "informacijski specialisti" vnaprej definiran, da bi bilo razprave lažje usmerjati in se ne bi lotevali prevelikega števila problemov.

Cilji srečanja so bili:

- ugotoviti sedanje stanje na področju izobraževanja informacijskih specialistov
- pripraviti priporočila za nadaljnje aktivnosti na nacionalnem in regionalnem nivoju
- opredeliti kratkoročne, srednjeročne in dolgoročne potrebe na področju izobraževanja
- ugotoviti možne vire (so)financiranja teh programov
- vzpostaviti mehanizme za regionalno in medregionalno sodelovanje

Delavnice pa so potekale v treh skupinah (razdelili smo se glede na naše interese in jezik komuniciranja), ki so obravnavale - in seveda pripravile priporočila za nadaljnje aktivnosti - naslednje tri problemske sklope:

1. Izobraževalne potrebe (upoštevanje družbenih sprememb in potreb trga delovne sile; kako naj se vedejo izobraževalne ustanove; kako spoznati potrebe trga delovne sile; kakšno vrsto izobraževanja potrebujemo; kakšne profile študentov naj izobražujemo; katere pripomočke uporabljati pri

izobraževanju in kako jih zagotoviti; kakšne so potrebe na področju permanentnega izobraževanja; kako evalvirati uspešnost izobraževanja).

2. Spremembe študijskih programov, permanentno izobraževanje (katera znanja potrebujejo informacijski specialisti, zakaj spreminjati programe; kaj naj bo temelj za njihovo spreminjanje; kako ugotoviti lokalne, nacionalne in regionalne potrebe, ki so vzrok za spreminjanje programov; naj knjižničarske šole poučujejo tudi podrobnosti s področja; kako naj izobraževalne ustanove reagirajo na nove potrebe - naj napredku sledijo ali naj bodo same povzročiteljice le-tega; kako razvijati sposobnosti učnega osebja; katera področja naj imajo prioriteto v permanentnem izobraževanju).
3. Regionalno in mednarodno sodelovanje (pomen medsebojnih stikov na nacionalnem, regionalnem in mednarodnem nivoju; kako te stike koristno izrabit; kaj pričakujemo od partnerjev z "zahoda" in kaj lahko ponudimo takšnega, da jim bomo zanimivi; kakšna je vloga vlad, bibliotekarskih zvez oz. društev ter izobraževalnih ustanov pri vzpodbujanju stikov; katera vrsta aktivnosti na regionalni ravni je lahko bolj učinkovita: izobraževanje oz. usposabljanje učnega osebja; priprava učnega gradiva, raziskovalno delo).

Po štirih dnevih razprav (moram reči, da je bilo vse skupaj dokaj naporno), smo po skupinah izdelali predloge priporočil in programov za nadaljnje aktivnosti ustanov, ki se ukvarjajo z izobraževanjem t.i. informacijskih specialistov.

Kdo izobražuje "informacijske specialiste", kje, kako

Potem, ko smo imeli na voljo en dan, da vsi predstavimo način izobraževanja t.i. informacijskih specialistov, se je pokazala nejasnost tega termina, ki ga organizator ni natančno opredelil in je s tem dopustil, da ga vsak razume po svoje. Večina prisotnih je predstavila šole, ki dajejo diplome, magisterije, doktorate iz knjižnično-informacijskih znanosti (nekateri dežele še sploh nimajo tovrstnega študija na univerzitetni ravni in poteka izobraževanje s pomočjo različnih tečajev) in ne oblik izobraževanja "specialistov". So pa študiji v posameznih deželah različno organizirani in stanja ne moremo posploševati, bi pa poskušala nanizati nekaj značilnih primerov.

Kot primer dežele, kjer je študij knjižnično-informacijskih znanosti zelo dobro organiziran (in razširjen), bi omenili Poljsko. Različne oblike študija potekajo v 12 mestih in sicer v okviru univerz ali pedagoških kolidžev. Organizirane imajo naslednje oblike študija:

1. Redni študij knjižnično-informacijskih znanosti (magistrska stopnja) - univerze v Katowicach, Krakówu, Lublinu, Warszawu in Wrocławu ter pedagoški kolidž v Kielcach. Študij traja 5 let in daje naziv magister. Sestavljen je iz triletnega temeljnega programa, ki se nadaljuje z dvoletno t.i. specializacijo. Študentje lahko študij končajo po treh letih, vendar na tej stopnji ni diplome.
2. Redni diplomski študij knjižnično-informacijskih znanosti - univerza v Toruńu in pedagoški kolidž v Bydgoszczu. Študij traja 3 leta in študentje ga zaključijo z diplomom.
3. Specializacija iz knjižnično-informacijskih znanosti (znotraj drugih programov magistrskega študija) - univerze v Gdansku, Łódźu in Poznańu ter pedagoška kolidža v Olsztynu in Krakówu. Specializacijo vpisujejo

magistri in doktorji z različnih znanstvenih področij, ki si želijo pridobiti še dodatna znanja s področja knjižnično-informacijskih znanosti.

Podobno kot univerze na Zahodu tudi na Poljskem že uporabljajo ali pa uvajajo pri organizaciji študija t.i. kreditni sistem. Specialne tečaje s področja izgradnje baz podatkov, uporabe programskih paketov ipd. pa organizirajo tudi druge ustanove npr. Inštitut za znanstveno in tehnično informiranje.

Podrobneje smo spoznali študij knjižnično-informacijskih znanosti na univerzi Jagiellonski v Krakowu, kjer imajo trenutno na oddelku vpisanih 400 študentov (na rednem študiju 167, podiplomskem 51 in ob delu (magistrska in diplomska stopnja) 182. Oddelek deluje v okviru Fakultete za književnost, sicer pa gre za najstarejšo poljsko univerzo, ustanovljeno že leta 1364. Najbrž ne bo odveč omeniti, da sta tukaj študirala npr. Nikolaj Kopernik in papež Janez Pavel II. Na univerzi so pred kratkim izvedli anketo o popularnosti posameznih študijev in zanimivo je, da je študij knjižnično-informacijskih znanosti na drugem mestu (najbolj popularna je psihologija).

Magistrski študij traja 5 let in je dvostopenjski študij. Za pridobitev magisterija traja 5 let, študentje pa lahko opravijo samo osnovni 3 letni študij, ki se zaključi brez diplome. V času osnovnega študija imajo tudi prakso po drugem in tretjem letu študija, obvezno pa se morajo udeležiti najmanj treh študijskih ekskurzij. Tisti, ki so si izbrali magistrski študij, po triletnem temeljnem programu, izmed 29 možnih predmetov izbirajo predmete, ki ustrezajo njihovim posebnim interesom (nabratijo morajo 54 kreditnih točk). Po četrtem letu študija imajo obvezno prakso, ki jo opravljajo na področju, ki je tesno povezano s temo njihove magistrske naloge. Študentje lahko izberejo tudi program, ki izobražuje bodoče predavatelje (učitelje) za področje knjižnično-informacijskih znanosti. Predmete si izberejo izmed "ponudbe" pedagoškega oddelka, nekaj kreditnih točk pa morajo nabratiti s predmeti oddelka za knjižnično-informacijske znanosti.

Oddelek za knjižnično-informacijske znanosti organizira tudi podiplomski študij, ki traja 1 leto in izobražuje delavce knjižnic, ki imajo opravljen magisterij ali doktorat iz drugih ved. Študij je zaenkrat organiziran v obliki dveh t.i. šol: šola knjižničnih znanosti in šola informacijskih znanosti, pripravljen pa je že program za t.i. šolo avtomatizacije knjižnic.

Poleg rednega študija ponuja oddelek še možnost izrednega študija in sicer za magistrski, petletni program. Obveznosti so skrčene na 1/3 obveznosti rednih študentov, slušatelji opravijo v teku študija 20 izpitov, zaključijo pa ga z magistrskim izpitom in pismeno magistrsko nalogo.

Podobne načine študija najdemo tudi v drugih vzhodno evropskih državah, oddelki za knjižnično-informacijske znanosti so največkrat organizirani v okviru filozofskih, filoloških, pedagoških in komunikoloških fakultet, v državah bivše Rusije pa tudi v okviru državnih inštitutov za kulturo. Specialiste s področja informatike pa izobražujejo na tehniških, ekonomskih ipd. fakultetah ali pa tudi v okviru specializiranih znanstvenih oz. tehniških inštitutov. V Rusiji in Belorusiji srečamo celo šole na nivoju naših gimnazij, ki niso vezane na univerze in dajejo kadre ali za takojšnje delo v knjižnicah ali pa za kasnejši univerzitetni študij. Tudi pri njih so aktivni inštituti za znanstveno in tehnično informiranje. Poseben primer je Državna moskovska knjižnica, ki organizira t.i. višje knjižničarske tečaje (tečaj traja preko 500 ur) in ima svoj sistem kvalifikacij - podeljujejo posebne certifikate. So pa predstavniki bivših

ruskih držav izpostavili, da je njihov študij zelo humanistično utemeljen, računalnikov večinoma ne uporabljajo, ker jih nimajo in so precej odrinjeni od dogajanj drugje po svetu (slaba komunikacijska infrastruktura in neznanje tujih jezikov).

Na Madžarskem je 6 šol, ki dajejo kadre za knjižničarstvo, gre za štiri kolidže (ki izobražujejo kadre za t.i. praktično delo) in 2 šoli na univerzitetnem nivoju (Budimpešta, Debrecen). Študij v Debrecenu daje t.i. diplomante informacijskih znanosti-knjižničarstva (vrstni red je tukaj torej obrnjen). Magistrski študij je dvoletni. Madžari posebej poudarjajo, da mora tako redno kot permanentno izobraževanje dati študirajočim dovolj široko znanje s področja humanističnih in družbenih ved ter po drugi strani znanja, potrebna za informacijsko pismenost. Ugotavljajo, da je pri knjižničarjih poznavanje novih tehnologij preslabo, da pa računalniški strokovnjaki ne znajo pravilno razumeti potreb knjižničarske stroke. Imajo pa tudi oni težave zaradi slabe infrastrukture (komunikacije in oprema).

Dobro organiziran študij srečamo v Litvi in sicer na univerzi v Vilniusu, kjer program za knjižnično-informacijske znanosti deluje v okviru fakultete za komunikologijo (organizirani so štirje oddelki: knjižničarstvo, knjigarstvo, informacijske znanosti in informacijsko komunikacijska teorija). Programe permanentnega izobraževanja pa vodi in izvaja nacionalna knjižnica. Vpis na smer knjižničarstvo jim upada, raste pa na smer informacijske znanosti. Plače so v knjižničarstvu med najnižjimi v državi in se diplomantje oz. magistri knjižničarstva raje zaposlujejo v drugih institucijah, zlasti privatnih firmah (podobne trende opažajo tudi v drugih državah, kjer je proces privatizacije že dodobra "pretresel" trg delovne sile).

Najkrajšo predstavitev sistema izobraževanja pa je imela kolegica iz Albanije. Povedala je, da nimajo organiziranega rednega študija in edino izobraževanje na tem področju izvaja nacionalna knjižnica (dvoletni program, ki je izrazito "praktično" usmerjen). Država je še vedno zelo izolirana in nimajo možnosti sodelovati z drugimi ali svoje kadre izobraževati v drugih državah (v kar osebno seveda popolnoma ne verjamem). Opremljenost s sodobno tehnologijo je nikakršna, da o komunikacijski infrastrukturi sploh ne govorimo.

Lahko najdemo skupne značilnosti?

Skupna značilnost izobraževanja na področju knjižnično-informacijskih znanosti v vzhodno evropskih državah je v njihovi različnosti! Izobraževanje poteka tako na univerzitetni kot neuniverzitetni ravni; v nekaterih deželah nimajo niti diplomskega študija, drugje si lahko doktorat pridobite na večih univerzah; večinoma imajo oddelki težave s pomanjkanjem opreme, učne literature in slabo komunikacijsko infrastrukturo; na nekaterih fakultetah imajo zelo visok status, drugje so oddelki za knjižničarstvo "na repu" fakultetne pozornosti; vprašanje, če naj bi ločili študij knjižničnih od informacijskih znanosti je prisotno povsod tam, kjer je organiziran skupaj (oddelke, ki poleg knjižničarstva ne omenjajo še informacijske znanosti, že težko najdemo!); ves čas je bila prisotna dilema ali dvopredmetni študij ali ne; vse skrbi prihodnost zaposlovanja izšolanih kadrov itd. Skratka, že po prvem dnevu seminarja smo si bili enotni, da bo pisanje t.i. skupnih priporočil težak posel.

Se moramo učiti na izkušnjah t.i. Zahoda?

Dekan (Andrew Large) "Graduate School of Library and Information Studies McGill University" iz Montreala v Kanadi je predstavil svojo šolo in razmišljanje o t.i. izobraževalnih potrebah (education and training needs). Knjižnice morajo najprej ugotoviti (spoznati), kaj se bo z njimi dogajalo v prihodnosti. Informacijska tehnologija je prinesla revolucijo na področje shranjevanja in iskanja informacij, ki ne le zahteva preoblikovanje knjižnic, ampak tudi rojeva številne (zlasti privatne) ustanove, ki se ponujajo kot posredniki pri iskanju in posredovanju informacij. To terja nenehno izobraževanje že zaposlenih v knjižničarstvu in nenehno prilagajanje predmetnikov na univerzah, da bi njihovi študentje sploh bili zanimivi za trg delovne sile. Razvite komunikacije vedno bolj omogočajo t.i. delo doma in vključevanje v različne podatkovne zbirke širom sveta praktično "iz postelje" (v Kanadi ima npr. 99% gospodinjstev telefonski priključek, 36% jih ima tri ali več telefonov, 25% gospodinjstev ima računalniško opremo in vsako tretje se preko modema vključuje v računalniško omrežje)...

Študij knjižnično-informacijskih znanosti je v zahodnih državah organiziran na univerzah (bolj kvalitetne so privatne) in programi temeljijo na sistemu kreditnih točk. Večina programov je podiplomskih, če pa so organizirani tudi dodiplomski, gre za izobraževanje t.i. knjižničarskih tehnikov. Podiplomski program vpisujejo diplomantje različnih visokih šol oz. fakultet, traja pa v nekaterih državah dve leti, drugje pa eno leto. Večina študentov je ženskega spola, njihovo predznanje pa največkrat humanistično. Kot pomembnejše je Large izpostavil vprašanje, kako bodo (če bodo) današnje šole za knjižnično-informacijske znanosti sploh preživele (ponekod jih že ukinjajo) - kljub nenehnemu posodabljanju predmetnikov, analiziranju delovnega trga, marketingu? Opozoril je na nevarnost prevlade ozko "tehnicističnega" razmišljanja, ki funkcije knjižnice ne dojema celovito in meni, da družba potrebuje oz. bo potrebovala samo še ozko specializirane informacijske strokovnjake, ki bodo znali uporabljati sodobno tehnologijo, knjižnice pa itak nimajo prihodnosti. Poudaril je tudi pomen sodelovanja med šolami in knjižnicami - tiste šole namreč, ki niso nosilke razvoja stroke in tega ne prenašajo v knjižnice, svojih diplomantov kmalu ne bodo imele kje zaposlovati. Prav tako je pomembno sodelovanje med šolami, zlasti na mednarodnem nivoju, medsebojni obiski, izmenjava študentov in učnega osebja, sodelovanje v elektronskih konferencah na Internetu itd.

V razpravi smo ugotavljali, da se dejansko od razvitih držav lahko marsikaj naučimo - pa ne npr. v nekritičnem prenašanju njihovih študijskih programov! Naučimo se lahko, kaj prinaša vedno večja odvisnost od sodobne računalniške in komunikacijske tehnologije ob hkratnem zanemarjanju humanističnih dimenzij našega življenja, delovanja. V deželah Vzhodne Evrope zaenkrat na področju knjižnično-informacijske znanosti še izobražujejo kadre s široko temeljno humanistično-družboslovno izobrazbo (v predmetnikih so npr. zgodovina, filozofija, logika, književnost, sociologija, zgodovina znanosti ... nekje celo latinščina), ki jo nadgrajujejo s poznavanjem in uporabo sodobne informacijske tehnologije. Mogoče bi tudi pri nas v knjižničarstvu morali

"prevrednotiti vrednote", saj se zdi, da se vse preveč ukvarjamo z "delovnimi sredstvi", premalo pa s cilji našega dela.

Priporočila in predlogi za nadaljnje delo

Po štirih celodnevni seminarjskih debatah (ničesar iz programa nismo preskočili!) je sledilo "poznonočno" in "zgodnjejutranje" pripravljane skupni priporočil in predlogov. Iz obilice gradiva in večkrat tudi različni predlogov je bilo treba narediti nekaj skupnega, kar bo kasneje izdal v publicirani obliki UNESCO. Nad končnim izdelkom pretirano navdušeni seveda nismo bili, saj se nam je zdelo, da bi morala nastati najmanj skripta, a kaj češ, bistvo priporočil je pač njihova kratkost in jedrnatost.

Seveda na tem mestu ne bom povzemala celotnega teksta ampak le nekaj temeljnih točk. Smo pa priporočila oblikovali v treh poglavjih:

1. Izobraževalne potrebe na področju knjižnično-informacijskih znanosti

Takoj se je treba lotiti raziskav trga delovne sile v posameznih državah, da bi spoznali potrebe po kadrih tako s kvantitativnega kot kvalitativnega vidika. Temu bo sledila delavnica, na kateri bi prediskutirali dobljene rezultate. Izobraževalni programi naj se preoblikujejo tako, da bodo sledili potrebam stroke in spreminjajočega se okolja. Šole morajo biti ustrezno računalniško in komunikacijsko opremljene in morajo pri tem slediti hitremu razvoju tovrstne tehnologije.

2. Spreminjanje predmetnikov, permanentno izobraževanje

Na regionalnem nivoju bomo pripravili model študijskega programa za področje knjižnično-informacijskih znanosti, ki bo temeljil na primerjalni analizi predmetnikov različnih šol (iz različnih držav) in analizi potreb okolij po teh kadrih. Opredeljena naj bodo osnovna potrebna znanja in spretnosti, upoštevana interdisciplinarnost področja in vse večja specializacija na informacijskem področju. Model mora biti tako fleksibilen, da ga bo možno uporabiti kot osnovo za pripravo predmetnikov v različnih državah regije (Vzhodne Evrope).

Šole morajo že sedaj v svojih predmetnikih imeti ustrezno pokrite teme: informacijska tehnologija in njena uporaba, še posebej multimedijaska tehnologija; upravljanje z informacijskimi viri, trženje informacij, management, marketing, izobraževanje uporabnikov, raziskovalne metode, delo s posebnimi kategorijami prebivalstva (telesno prizadeti, manjšine, zaporniki ipd.). Ni pa dovolj le posodabljanje predmetnikov, nujno je ustrezno izpopolnjevanje učnega osebja.

Posebno pozornost je treba posvečati razvoju metod, oblik in vsebin na področju permanentnega izobraževanja ter oblikovati programe t.i. študija na daljavo. V izobraževalnih programih pa dati večji poudarek študiju tujih jezikov. Treba je oblikovati tudi kriterije oz. vpisne pogoje za kandidate, ki jih sprejemajo na študij šole s področja knjižnično-informacijskih znanosti.

3. Regionalno in mednarodno sodelovanje

Šole s področja knjižnično-informacijskih znanosti morajo medsebojno sodelovati, tako na nacionalnem kot regionalnem in mednarodnem nivoju. Tovrstno sodelovanje je temelj tako za razvijanje pedagoške in raziskovalne dejavnosti kot spremljanje mednarodnih trendov. Kot osnova za izmenjavo informacij in profesionalni razvoj lahko služijo: strokovne konference, seminarji in delavnice, razvijanje učnega gradiva, izobraževanje na daljavo, skupni raziskovalni projekti, komuniciranje preko računalniškega omrežja, skupni regionalni časopisi in publikacije, študijski obiski, izmenjava študentov in učnega osebja ipd.

Končna ocena seminarja

Udeleženci smo ob koncu seminarja bili navdušeni nad vsem, kar smo doživeli, izvedeli novega in se drug od drugega naučili. Zaželeli smo si, da se čimprej spet srečamo. Tisti pa, ki imamo dostop do Interneta, že "pridno" komuniciramo.

Ob koncu bi pristavila le še to, da čaka naš oddelek za bibliotekarstvo pri FF v prihodnosti kar nekaj dela - posodobitev programa (mogoče celo preimenovanje v Oddelek za knjižnično-informacijske znanosti); vključitev v mednarodne organizacije (vsaj v IFLA in EUCLID); vključitev v programe TEMPUS; navezava mednarodnih stikov (zlasti z drugimi sorodnimi šolami); doličitev (ostrejših) vpisnih kriterijev; usposabljanje oz. izobraževanje učnega osebja; priprava informativnega gradiva o oddelku (še zlasti v angleščini); izvedba analize delovnega trga itd. Glede na to, da ima študij knjižnično-informacijskih znanosti v okviru zagrebške univerze daljšo tradicijo in so si pri njih nabrali že kar nekaj izkušenj tudi v okviru mednarodnega sodelovanja, bi za začetek mogoče bilo dobro, da se "poglobijo" stiki med Ljubljano in Zagrebom. Skratka, "izzivov" je veliko in ker se je naš Oddelek za bibliotekarstvo pred kratkim tudi kadrovsko okrepil, mislim, da bomo v knjižničarstvu prav kmalu močnejše kot dosedaj čutili njegovo prisotnost.

Melita Ambrožič

UNESCO Public Library Manifesto 1994

November 1994
Original : English

Freedom, prosperity and the development of society and of individuals are fundamental human values. They will only be attained through the ability of well-informed citizens to exercise their democratic rights and to play an active role in society. Constructive participation and the development of democracy depend on satisfactory education as well as on free and unlimited access to knowledge, thought, culture and information.

The public library, the local gateway to knowledge, provides a basic condition for lifelong learning, independent decision-making and cultural development of the individual and social groups.

This Manifesto proclaims UNESCO's belief in the public library as a living force for education, culture and information, and as an essential agent for the fostering of peace and spiritual welfare through the minds of men and women.

UNESCO therefore encourages national and local governments to support and actively engage in the development of public libraries.

The Public Library

The public library is the local centre of information, making all kinds of knowledge and information readily available to its users.

The services of the public library are provided on the basis of equality of access for all, regardless of age, race, sex, religion, nationality, language or social status. Specific services and materials must be provided for those users who cannot, for whatever reason, use the regular services and materials, for example linguistic minorities, people with disabilities or people in hospital or prison.

All age groups must find material relevant to their needs. Collections and services have to include all types of appropriate media and modern technologies as well as traditional materials. High quality and relevance to local needs and

conditions are fundamental. Material must reflect current trends and the evolution of society, as well as the memory of human endeavour and imagination.

Collections and services should not be subject to any form of ideological, political or religious censorship, nor commercial pressures.

Missions of the Public Library

The following key missions which relate to information, literacy, education and culture should be at the core of public library services :

1. creating and strengthening reading habits in children from an early age;
2. supporting both individual and self conducted education as well as formal education at all levels;
3. providing opportunities for personal creative development;
4. stimulating the imagination and creativity of children and young people;
5. promoting awareness of cultural heritage, appreciation of the arts, scientific achievements and innovations;
6. providing access to cultural expressions of all performing arts;
7. fostering inter-cultural dialogue and favouring cultural diversity;
8. supporting the oral tradition;
9. ensuring access for citizens to all sorts of community information;
10. providing adequate information services to local enterprises, associations and interest groups;
11. facilitating the development of information and computer literacy skills;
12. supporting and participating in literacy activities and programmes for all age groups, and initiating such activities if necessary.

Funding, legislation and networks

- * The public library shall in principle be free of charge.
The public library is the responsibility of local and national authorities. It must be supported by specific legislation and financed by national and local governments. It has to be an essential component of any long-term strategy

for culture, information provision, literacy and education.

- * To ensure nationwide library coordination and cooperation, legislation and strategic plans must also define and promote a national library network based on agreed standards of service.
- * The public library network must be designed in relation to national, regional, research and special libraries as well as libraries in schools, colleges and universities.

Operation and management

- * A clear policy must be formulated, defining objectives, priorities and services in relation to the local community needs. The public library has to be organized effectively and professional standards of operation must be maintained.
- * Cooperation with relevant partners -for example, user groups and other professionals at local, regional, national as well as international level- has to be ensured.
- * Services have to be physically accessible to all members of the community. This requires well situated library buildings, good reading and study facilities, as well as relevant technologies and sufficient opening hours convenient to the users. It equally implies outreach services for those unable to visit the library.
- * The library services must be adapted to the different needs of communities in rural and urban areas.
- * The librarian is an active intermediary between users and resources. Professional and continuing education of the librarian is indispensable to ensure adequate services.
- * Outreach and user education programmes have to be provided to help users benefit from all the resources.

Implementing the Manifesto

Decision makers at national and local levels and the library community at large, around the world, are hereby urged to implement the principles expressed in this Manifesto.

* * *

The Manifesto is prepared in cooperation with the International Federation of Library Associations and Institutions (IFLA).